

KØBENHAVNS HOMOSEKSUELLE BORGERSKAB

Arbejderpressens beskæftigelse med Den store Sædelighedssag i 1906-07

Af Niels Nyegaard

I 1906-07 fik Den store Sædelighedssag Københavns arbejderpresse til at skrive adskillige artikler om mandlig homoseksualitet. Flere af disse artikler skrev sig ind i periodens bredere medborgerskabsdebatter og udtrykte et yderst ambivalent syn på mænd, der dyrkede sex med andre mænd.

Tandlægen og hans Kompagnoner, som nu sidder velforvarede i Arresten på Nytorv, er unægtelig nogle af de uappetitligste Fyre, der nogen Sinde har siddet bag Laas og Slaa. Udadtil optraadte de som de fine Mænd, de gode Borgere. Og i Hemmelighed drev de deres Udskejelser, som er blevet ødelæggende for adskillige unge Mennesker.¹

Sådan beskrev arbejderavisen Aftenbladet tandlægen Emil Aae og de øvrige velstillede herrer, som var anholdte i Den store Sædelighedssag i 1906-07. Sagen fandt sted i København og vakte stor opsigt, fordi den afslørede, at landets hovedstad var begyndt at huse en subkultur af mænd med seksuel interesse i andre mænd.² Københavns aviser var især bestyrte over, at subkulturen tilsyneladende rummede respektable herrer fra byens bedrestillede lag, der forførte yngre mænd. Som citatet fra Aftenbladet indi-

kerer, brugte flere arbejderaviser desuden denne bestyrtelse til at angribe det mandlige borgerskabs medborgerstatus. Det gjorde aviserne ved at pointere, at fornemme herrer, der forførte yngre mænd, ikke var *de gode borgere*, som de gav sig ud for at være.

Det er den københavnske arbejderpresses beskæftigelse med Den store Sædelighedssag i 1906-07, som jeg vil se nærmere på i denne artikel.³ Mere specifikt vil jeg undersøge, hvordan Københavns arbejderpresse konstruerede den homoseksuelle mand under sædelighedssagen, med fokus på samspillet mellem seksualitet, køn og klasse. Desuden vil jeg undersøge, hvordan arbejderpressen brugte disse konstruktioner til at politisere sædelighedssagen og inddrage den i periodens bredere medborgerskabsdiskussioner, især af politisk valgtret og den civile ret til en retfærdig rettergang. Mit hovedargument vil være, at arbejderpressen konstruerede den homoseksuelle mand som en social figur, der rummede flere underordnede karaktertyper, blandt andre trækkerdrengen og den ældre forfører. Ved flere lejligheder brugte arbejderpressen især sidstnævnte karaktertype til at diskutere det mandlige borgerskabs privilegerede valgtret og den særstatus, som det ifølge arbejderpressen nød i landets retssystem. I disse politiseringer producerede arbejderpressen desuden en række modstridende fremstillinger af den homoseksuelle mands medborgerstatus. Den både in- og ekskluderede ham fra medborgerskabets politiske og civile rettigheder.

Ved at formulere disse argumenter yder min artikel et bidrag til flere forskningsfelter. For det første bidrager artiklen til den nyere arbejderhistoriske forskning, der i et feministisk og poststrukturalistisk perspektiv har undersøgt forholdet mellem seksualitet, køn og klasse. I en nordisk kontekst har historikere som Gro Hagemann og Andrés Brink Pinto ydet vigtige bidrag til dette forskningsfelt.⁴ På dansk grund er feltet blandt andet repræsenteret af Anne Trine Larsen, Anne Brædder og Astrid Elkjær Sørensen.⁵ Meget af denne forskning er kendetegnet ved at sætte fokus på kvinder i en arbejderklasse-kontekst. I forhold til dette analyseperspektiv bidrager min artikel med et studie af, hvordan Københavns arbejderpresse konstruerede mandlig homoseksualitet ved 1900-tallets begyndelse. Herved sætter den fokus på en anden social figur i en arbejderklassekontekst, nemlig den homoseksuelle mand.

For det andet bidrager min artikel til den seksualitetshistoriske forskning, der har undersøgt arbejderbevægelsens syn på mandlig homoseksualitet i årtierne omkring år 1900. Internationalt set har historikerne Jeffrey Weeks og Robert Beachy fremhævet den positive indstilling, som ledende socialistiske kredse i henholdsvis Storbritannien og Tyskland udviste over for dette fænomen.⁶ Blandt andet har Beachy betonet, at tyske socialdemokrater foreslog en lovliggørelse af sex mellem mænd i Tysklands Rigsdag i 1898.⁷ En lignende ten-

dens har historikeren Wilhelm von Rosen afdækket i Danmark.⁸ Hans studier af 1920'ernes straffelovsdiskussioner viser, at Socialdemokratiet konsekvent talte for en ophævelse af datidens forbud mod såkaldt omgængelse mod naturen, det ville sige anal- og oralsex mellem to mænd, samt sex med et dyr. Arbejderpartiets indstilling beroede ifølge von Rosen på dets opbakning til sexologiens nye tanker om, at sex mellem mænd i udgangspunktet skyldtes en medfødt og abnorm kønsdrift kaldet homoseksualitet. Herved tog partiet afstand fra de forudgående århundreders traditionelle forståelse af sex mellem mænd som en ukristelig og kriminell handling, kaldet omgængelse mod naturen. Socialdemokratiets rigsdagspolitikere var med til at sikre, at Borgerlig Straffelov af 1930 lovliggjorde sex mellem voksne og samtykkende mænd.⁹ Min artikel bidrager til denne forskning ved at undersøge, hvordan den danske arbejderbevægelse forholdt sig til mandlig homoseksualitet uden for Rigsdagens parlamentariske diskussioner, i arbejderpressens dækning af Den store Sædelighedssag i 1906-07.

For det tredje bidrager min artikel til den seksualitetsforskning, der har undersøgt homoseksuelles medborgerstatus i 1900- og 2000-tallets moderne samfund. Meget af denne forskning stammer fra Storbritannien og USA, hvor Jeffrey Weeks sammen med sociologer og kulturforskere som Kenneth Plummer, Michael Warner, Judith Butler, Lisa Duggan og Jasbir Puar især har beskæftiget sig med den gradvise medborgerinklusion, homoseksuelle mænd og kvinder har oplevet siden 1980'ernes aids-krise.¹⁰ Lignende studier har sociologerne Henning Bech og Christel Stormhøj samt kønsforskeren Michael Nebeling Petersen foretaget i Danmark.¹¹ Artiklens bidrag til denne forskning består i et faghistorisk studie af de diskussioner vedrørende homoseksuelles medborgerstatus, der optrådte i Danmark ved 1900-tallets begyndelse, i arbejderpressens forsøg på at inddrage Den store Sædelighedssag i periodens bredere medborgerskabsdiskussioner.

I artiklen vil jeg først give en introduktion til min undersøgelses empiriske og teoretiske fundament. Derefter vender jeg mit fokus mod Den store Sædelighedssag og arbejderpressens konstruktioner af den homoseksuelle mand, med fokus på samspillet mellem seksualitet, køn og klasse. Efterfølgende ser jeg nærmere på arbejderpressens forsøg på at inddrage disse konstruktioner i periodens bredere medborgerskabsdiskussioner, især af spørgsmål angående politisk valgret og den civile ret til lighed for loven. Afslutningsvis konkluderer jeg på min undersøgelse ved at sætte den i relation til den eksisterende forskning.

Materialesamling og teoretiske perspektiver

Artiklens materialesamling består primært af tre aviser fra Københavns arbejderpresse, nemlig Social-Demokraten, Aftenbladet og Middagsposten. Blandt disse tre aviser udgjorde morgenbladet Social-Demokraten på mange måder rygraden i Københavns arbejderpresse. Denne position skyldtes, at Social-Demokraten var landets største avis med et dagligt oplag på godt 50.000 eksemplarer, og at avisen i kraft af sit ejerskab hos Københavns fagforeninger fungerede som et direkte talerør for Socialdemokratiet. Derfor udgjorde reportager om Rigsdagens forhandlinger og arbejderbevægelsens faglige kampe også vigtige elementer i avisens journalistik. Omvendt indtog kulørte skandalehistorier en mindre central rolle.¹² I årene 1906-07 trykte Social-Demokraten ca. 60 artikler om Den store Sædelighedssag.

I modsætning til Social-Demokraten var både Aftenbladet og Middagsposten formelt set uafhængige middagsblade med et journalistisk fokus på økonomiske og seksuelle skandalesager. Derfor var deres dækning af Den store Sædelighedssag også mere omfangsrig. Mens Aftenbladet trykte godt 100 artikler om sædelighedssagen, skrev Middagsposten knap 200 artikler. Samtidig adskilte både Aftenbladet og Middagsposten sig fra Social-Demokraten ved at være noget mindre dagblade. I 1900-tallets første tiår lå deres oplag på ca. 13.000-14.000 daglige eksemplarer. Ligesom Social-Demokraten fandt Aftenbladet og Middagsposten dog størstedelen af deres læsere blandt Københavns arbejdere og tjenestefolk. Ligeledes udtrykte de to middagsblade ved flere lejligheder sympati for arbejderbevægelsens sag.¹³ På den baggrund udgjorde Aftenbladet og Middagsposten også integrerede, om end mindre fasttømrede, elementer i Københavns arbejderpresse.

Desuden omfatter artiklens materialesamling pjecen *Indre Missions Forbrydelser mod vort Folk*, udgivet af det socialdemokratiske folketingsmedlem Peter Sabroe i sommeren 1908.¹⁴ Pjecen fyldte ca. 35 sider og var et socialdemokratisk gensvar på den offentlige bestyrtelse, som den indremissionske filantrop Thora Esche udtrykte over Den store Sædelighedssag i sommeren 1908.¹⁵

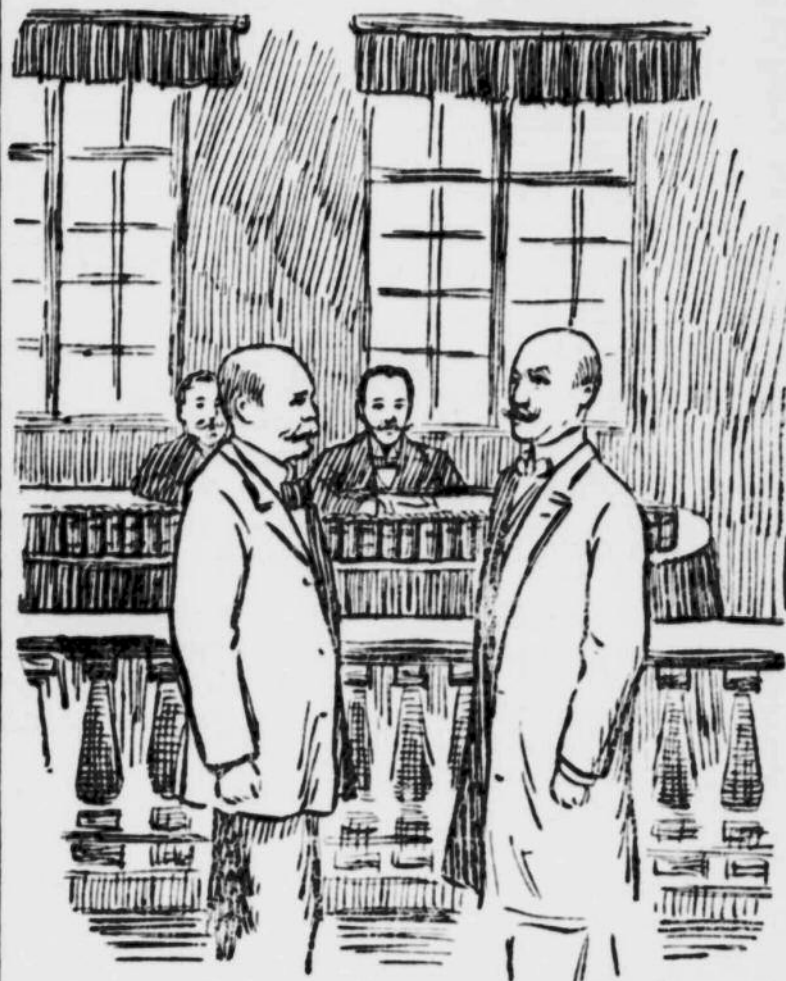
Hverken de tre arbejderaviser eller Sabroes pjece forholdt sig nødvendigvis neutrale til Den store Sædelighedssag. Tværtimod var deres udtalelser om sagen utvivlsomt alle præget af en række tendenser, såsom ønsket om at skabe salgsprofit, fremme egne ideologiske overbevisninger og tilsmudse politiske modstandere. Derfor udgør aviserne og pjecen heller ikke særligt gode kilder til at undersøge de faktiske begivenheder i sædelighedssagen. I artiklen vil jeg da også afholde mig fra at bruge de læste tekster til en sådan undersøgelse. Derimod vil jeg afdække, hvordan det undersøgte kildemateriale overhovedet konstruerede den homoseksuelle mand og brugte disse konstruktioner til at

politisere Den store Sædelighedssag. Således kan man sige, at jeg gør de læste teksters potentielle tendenser og politiske prægninger til en del af min undersøgelses analytiske genstandsfelt.

I min analytiske læsning er jeg blandt andet interesseret i at undersøge, hvordan de tre arbejderaviser og Sabroes pjece konstruerede den homoseksuelle mand i forhold til kategorierne seksualitet, køn og klasse. Jeg arbejder i den forbindelse ud fra en poststrukturalistisk og feministisk tilgang, der er inspireret af blandt andre Michel Foucault, Judith Butler og Beverley Skeggs.¹⁶ Det betyder, at jeg overordnet set forstår seksualitet, køn og klasse som sociale magtordninger, der etableres og betydningsudfyldes gennem performative talehandlinger. Derfor forsøger jeg i artiklen at afdække, hvordan de tre arbejderaviser og Sabroes pjece definerede disse tre kategorier og lod dem indgå i deres konstruktioner af den homoseksuelle mand.

Samtidig er jeg interesseret i at undersøge, hvordan arbejderaviserne og Sabroes pjece politiserede deres konstruktioner af den homoseksuelle mand og indlejrede Den store Sædelighedssag i periodens bredere medborgerskabsdiskussioner. I denne undersøgelse tager jeg teoretisk afsæt i Thomas H. Marshall's klassiske forståelse af medborgerskab som en juridisk status, hvortil der knytter sig civile, politiske og sociale rettigheder. Ifølge Marshall inkluderer de civile rettigheder individets frihedsrettigheder, det vil sige retten til tale-, forsamlings- og trosfrihed, personlig myndighed, økonomisk råderet samt en retfærdig rettergang. De politiske rettigheder omhandler individets ret til at deltage i udøvelsen af den politiske magt, primært igennem valgret og valgbarhed til de politiske repræsentationer. Endelig berører de sociale rettigheder individets ret til en minimal økonomisk velfærd efter det givne fællesskabsstandarder.¹⁷ Desuden forstår jeg medborgerskab som et spørgsmål om konkrete handlinger. Denne forståelse tager udgangspunkt i medborgerskabsteorier formuleret af Ruth Lister, Engin F. Isin og Greg M. Nielsen.¹⁸ Ifølge disse teoretikere kan marginaliserede og ekskluderede individer positionere sig selv som værdige kravholdere på fuld medborgerstatus ved at opføre sig som gode og ideelle medborgere. Omvendt kan individer, der undlader at handle som gode medborgere, risikere helt at miste deres medborgerstatus.¹⁹ I artiklen får disse teoretiske perspektiver mig til at sætte fokus på, hvordan de tre arbejderaviser og Sabroes pjece knyttede homoseksuelle handlinger til diskussioner af, hvem der var gode medborgere med legitimt krav på fuldt politisk og civilt medborgerskab. Herved forsøger jeg at kaste lys over den københavnske arbejderpresses politiseringer af Den store Sædelighedssag.

Sædeligheds-Affæren.

Fra Forhørene i 2det Kriminalkammer.

(Carl Hansen og Tandlæge Aae for Skranken.)

*Avistegning af
Emil Aae og Carl
Hansen. Bragt i
Aftenbladet
d.27.11.1906*

Den store Sædelighedssag

Den store Sædelighedssag begyndte i sommeren 1906, da den 30-årige dommer Julius W. Wilcke indledte en undersøgelse af Københavns mandlige prostitutionsmiljø. Omkring år 1900 bestod dette miljø typisk af yngre arbejderklassemænd, som solgte seksuelle ydelser til andre, ofte ældre og mere

velhavende, mænd. Fra sædelighedssagens begyndelse og frem til marts måned 1907 anholdt Wilcke i alt 14 mænd for brud på straffelovens forbud mod mandlig prostitution og sex mellem mænd, såkaldt omgængelse mod naturen.²⁰ De anholdte inkluderede seks yngre arbejderklassemænd, der alle havde ernæret sig ved mandlig prostitution, og otte mænd fra Københavns middelklasse og borgerskab. De to mest kendte blandt de anholdte var den 33-årige tandlæge Emil Aae, der havde egen klinik på Frederiksberggade, og den 36-årige overbetjent Carl Hansen, der var redaktør af bladet *Politivennen*. Ved sædelighedssagens afslutning i oktober måned 1907 modtog Aae og Hansen sammen med de øvrige anholdte forskellige fængsels- og forbedringsstraffe for deres ulovlige kønsforhold til andre mænd. På dette tidspunkt havde sagen også tiltrukket sig massiv opmærksomhed i Københavns dagspresse.²¹

En række forskere har allerede beskæftiget sig med Den store Sædelighedssag og hovedstadspressens dækning af samme. Således har både Wilhelm von Rosen og Henning Bech fremhævet, at avisernes artikler om sædelighedssagen var med til at introducere deres læsere for en ny social figur i datidens København, nemlig den homoseksuelle mand. Ifølge von Rosen og Bech fremstillede aviserne typisk denne figur som 'det onde', det ville sige som en seksuel afviger, hvis kvindagtighed og depraverede livsstil legemliggjorde alle modernitetens trusler mod mandens traditionelle magtposition og samfundets sædelighed.²² I tillæg hertil har Cecilie Bønnelycke undersøgt middagsbladenes dækning i et følelseteoretisk perspektiv. Hendes studier har nuanceret von Rosens og Bechs pointer ved at fremhæve den ambivalens, der optrådte i aviser som *Aftenbladet*, *Ekstrabladet* og *Middagsposten*. Ifølge Bønnelycke udtrykte de alle flertydige følelser af væmmelse, forargelse, frygt og medlidenhed over for den homoseksuelle mand.²³ I artiklen bidrager jeg til denne forskning ved at sætte fokus på, hvordan Københavns arbejderpresse, inklusive middagsbladene *Aftenbladet* og *Middagsposten*, konstruerede den homoseksuelle mand og inddrog disse konstruktioner i periodens bredere medborgerskabsdiskussioner. Herved bidrager jeg med en analytisk læsning, der sætter fokus på politiske magtkampe og debatter af medborgerskab.

Arbejderpressens konstruktioner af den homoseksuelle mand

Under Den store Sædelighedssag fremstillede Københavns arbejderpresse den homoseksuelle mand som en social figur, der rummede flere underordnede karaktertyper. Én af disse karaktertyper var trækkerdrengen. Et godt eksempel på hvordan arbejderpressen konstruerede denne persontype optrådte i *Middagsposten* i august måned 1906. Avisen skrev:

[m]en betragt engang nøjere de slanke, kvindeagtige, unge Fyre, der, ulasteligt klædte, opsminkede og pomadiserede, saa de stinker, slentrer hen ad Asfalten, medens deres store Øjne sender smægtende Straaler hen til de forbipasserende – ældre Herrer. Se deres vrikkende Gang, deres Skøgemanerer [...]. *Det* er Storbyens allerlaveste Kryb, den mandlige Prostitution.²⁴

Som citatet viser, konstruerede Københavns arbejderpresse typisk trækkerdrengen som en ung mand med et kvindagtigt væsen.²⁵ I citatet viste kvindagtigheden sig blandt andet i Middagspostens fremhævelse af de unge fyres opsminkede udseende og skøgemanerer. Hvad angik trækkerdrengens klassebaggrund, knyttede arbejderpressen ham i reglen til hovedstadens storbyproletariat.²⁶ For eksempel noterede Middagsposten i november måned 1906, at byens trækkerdreng tilhørte: “Vesterbros Jærnhagel – Saksogades og lignende Gaders Hjørnebisser”.²⁷ I forlængelse heraf slog avisen desuden fast, at trækkerdrengene ofte ikke var fødte homoseksuelle. De gik snarere med andre mænd på grund af økonomiske motiver. Som Middagsposten selv bemærkede: “*de* protesterede ikke mod Afklædning og Begramsning for en Daler eller to og gjorde ofte gode Forretninger”.²⁸ På den måde konstruerede arbejderpressen i udgangspunktet trækkerdrengen som en fattig, ung mand, der havde et kvindagtigt væsen, men som ikke nødvendigvis var født homoseksuel. Han ernærede sig primært ved mandlig prostitution for pengenes skyld.

En anden homoseksuel karaktertype var den ældre forfører. Under Den store Sædelighedssag fremstillede Københavns arbejderpresse flere gange tandlægen Emil Aae og overbetjenten Carl Hansen som gode eksempler på denne personlighed.²⁹ Arbejderaviserne slog i den forbindelse fast, at forføreren ligesom trækkerdrengen var et kvindagtigt væsen.³⁰ For eksempel beskrev Middagsposten Emil Aae på den måde, at: “[d]et kvindagtige i hans Fremtræden, hans overdrevne Pillenhed i Paaklædning og Toilette, og hans læspende Stemme passede sig ikke for et rigtigt Mandfolk”.³¹ Med disse ord efterlod avisen ingen tvivl om Aaes feminine væsen. Dog konstruerede Københavns arbejderaviser også den ældre forfører som en karaktertype, der på flere måder var forskellig fra trækkerdrengen. Blandt andet knyttede de ham primært til hovedstadens bedrestillede lag.³² Dette klassetilhørsforhold viste sig eksempelvis i Aftenbladet, idet avisen i december måned 1906 udtrykte sin forfærdelse over: “det Misbrug, som Fattigfolks Børn er udsat for af de fine Sædelighedsforbrydere”.³³ Herved udstyrede Aftenbladet tydeligt den ældre forfører med en anden klassebaggrund end trækkerdrengen. Endelig tildelte arbejderpressen også forføreren en anden form for seksualitet end trækkerdrengen. Ifølge arbejderaviserne dyrkede den ældre forfører kønsforhold med

andre mænd af flere årsager, herunder simpel nydelsessyge, erhvervet homoseksualitet i ungdommen, typisk via ældre mænds forførelse, eller medfødt homoseksualitet.³⁴ Som et eksempel på sidstnævnte årsag fortalte Aftenbladet i marts måned 1907, at en læge netop havde diagnosticeret Carl Hansen som: “et født degenereret Individ [...] med homoseksuelle Tilbøjeligheder.”³⁵ På den måde konstruerede arbejderpressen overordnet set den ældre forfører som en homoseksuel karaktertype, der kunne kendes på sin kvindagtighed, sin bedrestillede klassebaggrund og sin tvetydige homoseksuelle konstitution. Som det skulle vise sig, kunne arbejderpressen ved flere lejligheder bruge netop denne konstruktion til at inddrage Den store Sædelighedssag i periodens bredere medborgerskabsdiskussioner.

Århundredskiftets medborgerskabsdiskussioner

Ved 1900-tallets begyndelse var det danske samfund præget af en række vidt-forgrenede medborgerskabsdiskussioner. Centralt i disse diskussioner stod den politiske valgret, idet Den gennemsete Grundlov af 1866, ligesom Juni-grundloven før den, ekskluderede alle landets kvinder, al mandligt tyende og alle fattighjælpsmodtagere fra politisk medbestemmelse. Samtidig gav grundloven landets største skatteydere, det ville i praksis sige såkaldt ‘dannede, begavede og formuende’ mænd fra godsejeraristokratiet og byborgerskabet, to stemmer til Rigsdagens landstingsvalg.³⁶ Herved skabte Den gennemsete Grundlov et højst ulige valgretssystem, hvor visse befolkningsgrupper nød flere privilegier end andre, alt afhængig af deres køn, klasse og civilstand.³⁷

Ligeledes indtog diskussioner af medborgerskabets civile rettigheder en central rolle i datidens samfund. Disse diskussioner udsprang blandt andet af det forhold, at landets lovgivning udstyrede den mandlige husbond med en privilegeret retsstilling over for sin hustru og sit tyende, at den fratog offentlige fattighjælpsmodtagere deres personlige myndighed, og at den indskrænkede prostituerede kvinders personlige frihed ved at underlægge dem politiets regulativer og administrative domsmyndighed.³⁸ På den måde var det langt fra alle landets indbyggere, som nød de samme civile rettigheder. Endelig var alle borgeres civile ret til en retfærdig rettergang også usikker, fordi datidens retsplejelov ikke indebar offentlighed og mundtlighed i retsplejen, eller en adskillelse af den udøvende og dømmende magt.³⁹

Ved 1900-tallets begyndelse var disse forhold genstand for utallige diskussioner blandt Rigsdagens politiske partier, dagspressen og forskellige civile foreninger, såsom tyende- og kvindesagsforeninger. Hos de politiske partier ønskede især det konservative Højre at bevare status quo. Omvendt krævede Socialdemokratiet, Venstre og fra 1905 Det radikale Venstre en radikal de-

mokratisering af medborgerskabets politiske og civile rettigheder.⁴⁰ Efter Systemskiftet i 1901 blev disse krav gradvist til virkelighed. Fra 1900-tallets begyndelse og frem til Steinckes socialreform i 1933 gjorde forskellige lovpakker langsomt landets hustruer, tyende, prostituerede kvinder og offentlige fattighjælpsmodtagere til fuldgyltige civile medborgere.⁴¹ Ligeledes gav en grundlovsrevision i 1915 kvinder og tyendet valgret, ligesom den afskaffede Landstingets privilegerede valgret.⁴² Endelig sikrede en retsplejereform i 1916, at landets domstols- og politivæsen blev adskilt, at retsplejen kom til at indeholde offentlighed og mundtlighed, samt at nævninge skulle medvirke i straffesager.⁴³

Mange ældre studier af periodens medborgerskabsdiskussioner og -reformer har rod i 1970'ernes kvindehistoriske forskning.⁴⁴ Denne forskning har med rette fremhævet den marginalisering, som landets kvinder oplevede i kraft af deres køn. I de senere år har historikere som Niels Finn Christiansen, Anette Faye Jacobsen, Jytte Larsen og Nina Koefoed dog nuanceret dette kønsmagtperspektiv ved at betone, at civil husbondstatus og social klasse ligeledes var vigtige in- og eksklusionsmekanismer i periodens medborgerskabssystem.⁴⁵ I artiklen bygger jeg videre på sidstnævnte pointe ved at fremhæve social klasse som et centralt element i de medborgerskabsdiskussioner, arbejderpressen forsøgte at knytte til Den store Sædelighedssag i 1906-07.

Den store Sædelighedssag og borgerskabets privilegerede valgret

Under Den store Sædelighedssag iværksatte Københavns arbejderpresse flere forsøg på at inddrage sagen i periodens bredere valgretdiskussioner. Forsøgene kunne være mere eller mindre tydelige, men indebar som regel en bestræbelse på at kompromittere de privilegerede valgretdsiddere i Københavns mandlige borgerskab ved at knytte dem til pervers homoseksualitet.⁴⁶

Denne kobling optrådte for eksempel i Aftenbladet og Middagspostens udsagn om det ansvar, som det mandlige borgerskab bar for sædelighedssagen i kraft af dets klassiske dannelse og uddannelsesinstitutioner.⁴⁷ Blandt andet påstod Aftenbladet i december måned 1906, at meget af sagens såkaldte: "Unatur" stammede fra: "Sorø Akademi, Herlufsholm osv., der i hvert fald tidligere var rene Udklækningsanstalter for perverse Fyre".⁴⁸ Ligeledes hævdede Middagsposten i november måned 1906, at en af sædelighedssagens bagvedliggende årsager lå i de katedralskoler og fornemme opdragelsesanstalter, hvor sovesalene kunne: "fortælle om fuldstændig hedenske Bakkhanaler mellem de unge og de ældre Elever".⁴⁹ Ifølge Middagsposten skyldtes disse bakkhanaler ikke mindst den klassiske litteratur, som disse uddannelsesinsti-

tutioner udsatte deres elever for. Især læsningen af Sokrates' og Platons: "Opfordringer til Utugt mellem Mænd" var uheldig, fordi den: "aabnede [...] disse Drenges Sjæle for alle Hemmeligheder".⁵⁰ Herved påstod arbejderpressen, at det mandlige borgerskabs bar en del af skylden for Den store Sædelighedssag på grund af dets klassiske dannelse og uddannelsesbaggrund.

Samtidig optrådte koblingen mellem Københavns mandlige borgerskab og pervers homoseksualitet i en række mere tydelige forsøg på at politisere Den store Sædelighedssag.⁵¹ Eksempelvis forsøgte Middagsposten i november måned 1906 at gøre det konservative Højre, borgerskabets politiske parti, ansvarlig for sædelighedssagens udbrud.⁵² Ifølge Middagsposten havde Højre under de forrige årtiers forfatningskamp holdt adskillige grundlovsfester, hvor unge mænd havde serveret øl for de øvrige mandlige gæster, imens de selv var klædt ud som syngepiger fra byens knejper. Ligeledes havde de: "udmajede Mandfolkeskøger" sunget de: "sjofleste, i hvert Fald tarveligste, Knejsange".⁵³ Som Middagsposten forklarede, var denne opvartning ofte endt i et slemt fordærv:

[d]et flød gennem disse Variétéer med raa Tilraab, og efterhaanden som 'Pigerne' stænkede rigeligt i Aftenens Løb – [...] – blev Opløftningen rigeligere og Morsomhederne grovere. Naar Variétéen lukkede, dansede disse udklædte Mandfolk med inde i Salen, og der var meget Grin, naar de hylede, mens robuste Mandfolkehænder havde noget at bestille.⁵⁴

På den baggrund veg Middagsposten ikke tilbage for at konkludere, at det var: "Højres politiske Fester og Markeder, der optog Idéen [homoseksualiteten] og førte den ind i 'Kongens Have' og lignende Steder, 'populariserede', om man vil, Unaturen".⁵⁵ Således forsøgte avisen at politisere Den store Sædelighedssag ved at tildele partiet Højre et ansvar for sagens opståen. Denne politisering kobledes også indirekte borgerskabets mænd til pervers homoseksualitet.

Ligeledes optrådte koblingen i en række udtalelser, som eksplicit berørte periodens valgretsdiskussioner. Disse udtalelser kom især til udtryk i Peter Sabroes pjese *Indre Missions Forbrydelser mod vort Folk*, fra sommeren 1908. I pjecen vendte den socialdemokratiske folketingspolitiker sig kritisk mod den bestyrtelse, som den indremissionske filantrop Thora Esche havde udtrykt over Den store Sædelighedssag nogle måneder forinden.⁵⁶ Sabroe lagde i den forbindelse ikke skjul på, at han betragtede Esche og Indre Mission som: "Reaktionens mægtigste Forbundsfælle", det ville sige som Højres og borgerskabets politiske støtter. Ifølge Sabroe viste denne støtte sig blandt andet i valgretsspørgsmålet, idet Indre Mission konsekvent stod: "kontra vore Dages

politiske og sociale Kvindebevægelse”.⁵⁷ På samme måde havde der: “aldrig fra en Kirke eller et Missionshus lydt et Ord mod den inhumane Bestemmelse, at modtagen Lægehjælp [offentlig fattighjælp] degraderede Modtageren til at høre hjemme i 2. Klasse Borgernes Række”, det ville sige, at vedkommende mistede sin valgret.⁵⁸ Således knyttede Sabroe tydeligt Indre Mission til Københavns borgerskab, partiet Højre og dets kamp mod lige og almindelig valgret.

I forlængelse heraf påstod den socialdemokratiske politiker desuden, at Indre Mission ligesom Højre og det konservative borgerskab var et arnested for pervers homoseksualitet. Denne påstand byggede Sabroe især på den såkaldte Otto Møller-affære, der havde fundet sted i København tre år tidligere. Som Sabroe forklarede, viste det sig ved affærens udbrud, at den indremissionske børnehjemsforstander Otto Møller var: “udtalt Homoseksualist”, og at han havde misbrugt flere forældreløse børn.⁵⁹ Således havde Møller haft i alt: “198 Drengte at svine til”, før myndighederne fik sat en stopper for hans udskjelser.⁶⁰ Med disse ord argumenterede Sabroe for, at Indre Mission ligeledes var et af homoseksualitetens hjemsteder. Idet folketingsmanden samtidig knyttede Indre Mission til borgerskabet og det konservative Højre, gentog han ligeledes på subtil vis den symbolske pagt mellem homoseksualitet og Københavns mandlige borgerskab.

Som ovenstående eksempler viser, forsøgte Københavns arbejderpresse flere gange at kompromittere hovedstadens mandlige borgerskab og politisere Den store Sædelighedssag. Især Sabroes pjece indikerer i den forbindelse, at disse forsøg ikke bare var almindelig politisk tilsmudsning. De indlejrede sig også i periodens bredere valgretdiskussioner, idet Sabroe eksplicit fremhævede Højres og Indre Missions modstand mod lige og almindelig valgret. Denne læsning af de gennemgåede eksempler kan desuden finde styrke i det forhold, at de indirekte fratog det mandlige borgerskab flere af de kvaliteter, der understøttede Den gennemsete Grundlovs normative billede af den politiske medborger med valgret.

Disse kvaliteter omhandlede ikke mindst grundlovens idé om, at den politiske medborger med valgret skulle være en uberygtet mand. Det ville sige, at han skulle have en ren straffeattest.⁶¹ I ovenstående eksempler fratog Københavns arbejderpresse indirekte borgerskabets mænd denne medborgerkvalitet ved at knytte dem til kriminelle, homoseksuelle handlinger. Som allerede nævnt var sex mellem to mænd ifølge datidens straffelovgivning en forbrydelse, kaldet omgængelse mod naturen.⁶² Ved at fremstille borgerskabets mænd som homoseksuelle lovovertrædere, signalerede arbejderpressen indirekte, at de ikke var værdige til deres politiske valgret. Dette budskab var selvagt særligt polemisk, fordi det ramte en gruppe af mænd, som i kraft af deres

sociale klasse og økonomiske velstand ofte havde privilegeret valgret til Rigsdagens landstingsvalg.⁶³

Samtidig fratog arbejderpressens udtalelser indirekte det mandlige borgerskab den husfadermaskulinitet, der var tæt knyttet til besiddelsen af politisk valgret. Som Nina Koefoed har pointeret, bestemte Den gennemsete Grundlov, ligesom Junigrundloven før den, at man(d) skulle være en økonomisk selvstændighed husbond for at få valgret. Herved etablerede 1800-tallets grundlove en tæt samhörighed mellem politisk valgret og husfaderlige kønsdyder som uafhængighed, selvstændighed og evnen til selvforsørgelse.⁶⁴ Det var netop disse maskuline kønsdyder, som arbejderpressen indirekte fratog borgerskabets mænd ved at beskrive dem som perverse homoseksuelle. Det gjorde arbejderpressen, fordi mandlig homoseksualitet som allerede nævnt var tæt knyttet til det at være kvindagtig og kønskontrær. På den baggrund fremstod borgerskabets mænd heller ikke som værdige kravholdere på deres privilegerede politiske rettigheder.

Disse forhold taler ligeledes for, at arbejderpressens udtalelser skrev sig ind i periodens bredere valgretsdiskussioner. Et bemærkelsesværdigt aspekt ved udtalelserne var i den forbindelse, at de ikke kun kompromitterede det mandlige borgerskabs politiske valgret. De markerede også tydeligt, at politisk valgret var uforeneligt med det at være en homoseksuel mand. Den homoseksuelles mands kvindagtige væsen og kriminelle seksualitet gik imod grundlovens normative billede af den politiske medborger som en uberygtet husfader. Herved udsatte arbejderpressen yderligere den homoseksuelle mand for en symbolsk eksklusion i forhold til medborgerskabets politiske rettigheder.

Københavns uskyldige arbejderklasse mænd

I forsøgene på at indlejre Den store Sædelighedssag i periodens valgretsdiskussioner trak Københavns arbejderpresse umiddelbart på deres konstruktioner af den homoseksuelle mand som en ældre forfører. I hvert fald havde denne karaktertype samme klassebaggrund som det mandlige borgerskab. Dog var forføreren ikke den eneste homoseksuelle karaktertype, der optrådte i arbejderpressens artikler om Den store Sædelighedssag. Som allerede nævnt, var den fattige trækkerdreng fra arbejderklassen ligeledes en central karaktertype. Denne figur udmærkede sig imidlertid ved at være fraværende i arbejderpressens politiserende udtalelser.

Trækkerdrengens symbolske fravær blev eksempelvis synlig i Middagspostens udtalelser om det ansvar, som borgerskabets mænd bar for Den store Sædelighedssag i kraft af deres klassiske dannelse og uddannelsesinstitutioner. I modsætning til denne sociale gruppe betonede avisen, at arbejderklassens

Fra Mandfolke-Haremet ved Nørrevold.

mænd ingen skyld havde i sagen. Det havde mændene ikke, fordi de manglede hele den klassiske dannelse, der fordærvede borgerskabet. Som Middagsposten selv forklarede:

de unge Haandværkere, der kun fik forholdsvis faa og raa Skolekundskaaber og ikke kom dybere ind i den klassiske Oldtids Raffinementer, ikke fik den Førstelære, der var nødvendig til selv at gaa videre i Antiquiteterne og Hemmelighederne – de slap ganske anderledes naturligt og hurtigt ud over Ungdommens Skærsild. [...] de var dog gennemgaaende slupne over de Farer, de unge Akademikere løb i Hænderne paa, ikke mindst takket være Latinskolen!⁶⁵

Med denne udtalelse friholdt Middagsposten tilsyneladende byens mandlige arbejderklasse for enhver form for homoseksualitet, også selvom avisen ved andre lejligheder skrev om Københavns fattige trækkerdreng. På den baggrund kunne Middagsposten placere et entydigt ansvar for Den store Sæde-

Karikaturtegning af homoseksuelle mænd fra Københavns borgerskab. Bragt i Aftenbladet d.29.11.1906.

lighedssag hos Københavns mandlige borgerskab. Lignende udtalelser optrådte i andre arbejderaviser og i Sabroes pjece.⁶⁶

Arbejderpressens fortielse af trækkerdrengens eksistens indikerer også, at deres politiserende udtalelser om Københavns mandlige borgerskab indgik i periodens bredere valgretsdiskussioner. Fortielsen kompromitterede i den forbindelse ikke kun det mandlige borgerskabs privilegerede valgret ved entydigt at knytte det til forbryderisk og kvindagtig homoseksualitet. Den positionerede også arbejderklassens fattige, og derfor ofte valgretsløse, mænd som værdige kravholdere på fuldt politisk medborgerskab. Det gjorde fortielsen ved indirekte at udstyre disse mænd med et heteroseksuelt begær, der var fuldt foreneligt med grundlovens billede af den politiske medborger som en lovlidig husfader. På den måde kom arbejderpressen politiserende udtalelser om Den store Sædelighedssag yderligere til at udtrykke et subtilt forsvar for arbejderklassens politiske rettigheder. Dette forsvar ekskluderede ligeledes den homoseksuelle mand fra det politiske medborgerskab, fordi det indirekte knyttede valgret til heteroseksualitet.

Den store Sædelighedssag og myndighedernes klassejustits

Københavns arbejderpresse forsøgte også at politisere Den store Sædelighedssag ved at inddrage sagen i periodens bredere diskussioner af landets retspleje, det ville sige den civile ret til at modtage en retfærdig rettergang. Disse forsøg byggede typisk på en påstand om, at myndighederne praktiserede en uretfærdig klassejustits ved at give bedrestillede forbrydere positiv særbehandling. Ifølge arbejderpressen omfattede denne særbehandling også Københavns fine homoseksuelle mænd.⁶⁷

Denne påstand optrådte for eksempel i Social-Demokraternes kritik af politiinspektør Henrik Madsen, lederen af Københavns opdagelsespoliti og chefen for den anholdte overbetjent Carl Hansen.⁶⁸ I november måned 1906 hævdede Social-Demokraten, at Henrik Madsen gennem flere år havde kendt til Hansens: "kønlige Udskejelser" uden at anholde ham.⁶⁹ Derimod havde politiinspektøren: "til almindelig Forundring" givet sin overbetjent: "ansvarsfulde Poster og repræsentative Hverv" ved at gøre ham til redaktør af bladet *Politivennen*.⁷⁰ Ifølge Social-Demokraten stod denne behandling i skarp kontrast til den brutalitet, som Københavns politi samtidig havde udvist over for byens fattige, prostituerede kvinder. I de forgangne år havde avisen gentagne gange set: "Politiet paa Sædelighedens Vegne og i Moralens Navn brutalt forfølge stakkels fattige Kvinder, behandle dem som Dyr og internere dem i Bordeller som en simpel Handelsvare".⁷¹ Hermed henviste Social-Demokraten umiddelbart til den lovreglementerede prostitution, som frem til efteråret

1906 gav politiet ret til at tvangsindskrive løsagtige kvinder som såkaldt offentlige fruetime. ⁷² Ved at modstille disse fattige kvinders lidelser med overbetjenten Carl Hansens forfremmelser argumenterede Social-Demokraten for, at der ikke eksisterede lighed for straffeloven. Myndighederne praktiserede en uretfærdig klassejustits.

Samme budskab gennemtrængte arbejderpressens påstand om, at sædelighedssagens dommer, Julius W. Wilcke, bevidst beskyttede flere af byens fornemme homoseksuelle mænd, fordi justitsminister Alberti bad ham om det. ⁷³ Denne påstand udsprang af det forhold, at arbejderaviserne langt fra betragtede Wilckes 14 anholdelser som en udtømmende undersøgelse af Den store Sædelighedssag. I hvert fald mente Social-Demokraten i november måned 1906, at der endnu ventede utallige anholdelser i sædelighedssagen, herunder: "af adskillige saakaldte ansete Mænd i det københavnske Bourgeois". ⁷⁴ Da Wilcke ophørte med at foretage flere anholdelser i slutningen af november måned 1906, begyndte arbejderpressen på den baggrund at kritisere ham for at undgå sagens fornemmeste mænd og at lade sin undersøgelse styre af justitsminister Alberti. Således påstod Middagsposten, at Wilcke nu havde: "faaet Vinket fra oven" og var begyndt: "at dæmpe Affæren". ⁷⁵ Ligeledes hævdede Aftenbladet i december måned 1906, at flere kompromitterede herrer havde opsøgt Alberti med en bøn om, at: "Justitsministeren skulde skride ind og standse Affæren. [...] Det var jo skrækkeligt med disse gamle Navne, der blev ganske ødelagte". ⁷⁶ På den måde lod arbejderpressen sine læsere forstå, at Alberti havde påvirket Wilckes undersøgelse og fået ham til ikke at inddrage flere fornemme mænd.

Ligesom tilfældet var med politiinspektør Madsens forfremmelse af Carl Hansen fremstillede arbejderpressen denne udvikling som et udtryk for myndighedernes klassejustits. Eksempelvis skriv Middagsposten følgende kommentar til Wilckes undersøgelse i december måned 1906:

[d]et er mærkeligt at sammenligne en saadan Overbærenhed med modbydelige Sædelighedsforbrydere, med den Nidkærhed, hvormed Myndighederne altid gaar til Værks, naar det drejer sig om en fattig Stakkel som har tigget en Bid Brød. Ja, der behøver i saa Tilfælde ikke at foreligge Anmeldelse, det er 'gefundenes Fressen', om en af vore Lovvogtere ser en fattigklædt Person gaa ind i en Bagerbutik; straks kommer Ordenshaandhæveren op i ham, men der er maaske heller ikke nogen Fare for at træffe Politietatens betroede Folk blandt disse Forbrydere!⁷⁷

Med disse ord argumenterede Middagsposten for, at landets myndigheder gjorde forskel på høj og lav. I februar måned 1907 udtrykte Social-Demokra-

ten samme holdning, idet avisen betragtede det som: “en aabenlys Kendsgæring, at Retfærdigheden i Sædelighedssagen ikke kan være [...] godt sluttet med de 16 mer eller mindre sølle Personers Anholdelse [...] – der har været nævnt ganske anderledes fornemme Personers navne, om hvilke Tavshedens Slør har sænket sig”.⁷⁸ Således mente også Social-Demokraten, at Wilckes undersøgelse af Den store Sædelighedssag tog hensyn til forbrydernes klassebaggrund. Derfor erklærede arbejderavisen også i en lidt senere artikel, at: “[v]i er Modstandere af den nuværende Retspleje og kræver den reformeret”.⁷⁹

Som disse eksempler viser, forsøgte Københavns arbejderpresse ligeledes at indlejre Den store Sædelighedssag i periodens bredere diskussioner af medborgerskabets civile rettigheder, især dem der angik landets retspleje og retten til en retfærdig rettergang. Det gjorde arbejderaviserne ved at påstå, at landets myndigheder tog hensyn til den enkelte forbryders klassebaggrund, sådan at flere fornemme forbrydere gik fri for kriminel tiltale. Ligesom tilfældet var i de politiske valgretspolitiseringer tog denne påstand umiddelbart afsæt i arbejderpressens konstruktioner af den homoseksuelle mand som en ældre forfører. I hvert fald etablerede aviserne også i retsplejediskussionerne en tydelig symbolsk kobling mellem mandlig homoseksualitet og Københavns bedrestillede lag. Denne kobling var som sagt ikke nødvendigvis en sandfærdig beskrivelse af de faktiske forhold i Den store Sædelighedssag. Den udgjorde snarere en særlig symbolsk konstruktion, som arbejderpressen brugte til at italesætte og diskutere forskellige klassebaserede uligheder i medborgerskabets politiske og civile rettighedskomplekser.

Den homoseksuelle mands ret til en retfærdig rettergang

Selvom arbejderpressens retsplejediskussioner på visse punkter lignede de politiske valgretsdiskussioner, var der også visse forskelle. Ikke mindst adskilte retsplejediskussionerne sig fra valgretsdiskussionerne ved lejlighedsvis at udtrykke en symbolsk medborgerinklusion af den homoseksuelle mand. Inklusionen byggede især på en idé om, at den homoseksuelle mand ligesom alle andre havde en civil ret til at modtage en retfærdig rettergang.⁸⁰

Denne idé var ikke en prominent del af arbejderpressens retsplejediskussioner. Dog optrådte den enkelte gange i arbejderpressens kritik af Wilckes undersøgelsespraksis. Således kommenterede Middagsposten i slutningen af november måned 1906, at det var: “ganske uretfærdigt at nøjes med at give disse Skrog [de 14 anholdte] en alvorlig Straf til Skræk og Advarsel”, når der samtidig sad: “mindst 200 ligesaa hæslige Forbrydere rundt om i Storstaden”.⁸¹ Herved påpegede avisen, at de anholdte mænd fik en uretfærdighed rettergang, fordi adskillige andre ligesindede forbrydere gik fri. Et lignende

budskab optrådte i Aftenbladet i december måned 1906. Ifølge avisen ville Wilckes standsning af sædelighedssagen ikke bare afføde en: "en afgjort Mistro til Autoriteterne", fordi man nu kunne beskyldte dem for: "at holde Haanden over de 'fine' Herrer, som var kompromitterede under 'Affæren'".⁸² Det ville også: "være i højeste Grad mærkeligt, om man straffede den halve Snes Fyre, man havde fanget, naar man samtidig lod andre tyve, tredive maaske fyrrer eller halvtreds, der har bedrevet akkurat det selv samme, gaa fri".⁸³ Herved tilsluttede Aftenbladet sig tilsyneladende Middagspostens budskab om, at de anholdte mænd modtog en uretfærdig rettergang, fordi andre forbrydere gik fri. I forlængelse heraf gik Aftenbladet desuden et skridt videre ved at formulere en mulig løsning på denne problematik. Som avisen bemærkede:

[d]er maa være Lighed for Loven, og skal der standses her, hvor man maaske akkurat er ved Begyndelsen eller under alle Omstændigheder har et langt Stykke til Enden, saa er Konsekvensen den, at man maa slippe de, der nu sidder arresteret, løs med en Undskyldning for at have ulejligen d'Herrer - Bevares det hele var en lille Misforstaaelse.⁸⁴

Med disse ord påpegede Aftenbladet – muligvis lidt ironisk – at problemet med den uretfærdige retspleje i teorien kunne løses ved simpelthen at løslade de anholdte mænd. På den måde kunne man i hvert fald skabe lighed for loven og sikre, at alle homoseksuelle mænd fik en lige og retfærdig behandling i retssystemet.

Selvom disse eksempler ikke fyldte meget i arbejderpressens retsplejediskussioner, viser de, at den lejlighedsvist udtrykte en civil medborgerinklusion af den homoseksuelle mand. Ligesom alle andre borgere havde han ret til en retfærdig rettergang. Denne medborgerinklusion gik selvsagt imod den symbolske eksklusion, som arbejderaviserne samtidig udsatte den homoseksuelle mand for i deres forsøg på at inddrage Den store Sædelighedssag i periodens valgretsdiskussioner. I disse diskussioner fremstillede arbejderaviserne som allerede nævnt den homoseksuelle mand som en ikke-medborger uden ret til politisk medbestemmelse. Det forhold indikerer, at arbejderpressens forsøg på at politisere Den store Sædelighedssag konstruerede en højst tvetydig medborgerposition for den homoseksuelle mand. Byens arbejderaviser positionerede ham samtidigt uden for og inden i medborgerkabets politiske og civile rettighedskomplekser.

Ligeledes etablerede arbejderpressens civile medborgerinklusion en anderledes symbolsk relation mellem den homoseksuelle mand og Københavns arbejderklasse. I ovenstående eksempler fremstod den homoseksuelle mand ikke som en persontype, der var radikalt forskellig fra den fattige arbejderklasse.

Tværtimod delte han tilsyneladende skæbne med denne klasse ved også at lide under myndighedernes klassejustits. Dette lidelsesfællesskab stod i klar modsætning til den adskillelse mellem Københavns arbejderklasse og mandlig homoseksualitet, som byens arbejderaviser ellers etablerede i deres politiske valgretsdiskussioner. På den måde var de civile retsplejediskussioner også forskellige fra de politiske valgretsdiskussioner.

Endelig er ovenstående eksempler særlig interessante, fordi de muligvis udtrykte en vis åbenhed over for at lovliggøre sex mellem mænd. Denne åbning optrådte primært i Aftenbladets udtalelse om, at man i teorien kunne løse problemet med myndighedernes uretfærdige klassejustits ved at løslade de allerede anholdte mænd. Herved indikerede avisen også indirekte, at man kunne tilsidesætte straffelovens formelle forbud mod omgængelse mod naturen og undlade at retsforfølge sex mellem mænd. På den måde udtrykte Aftenbladet en lille mulighed for at knytte den homoseksuelle mands civile medborgerinklusion til en fremtidig afkriminalisering af kønsforhold mellem mænd.

Arbejderpressens beskæftigelse med Den store Sædelighedssag

Arbejderpressens beskæftigelse med Den store Sædelighedssag var præget af en grundlæggende flertydighed. Flertydigheden viste sig blandt andet ved, at arbejderpressen konstruerede den homoseksuelle mand som en social figur, der omfattede flere forskellige karaktertyper, herunder trækkerdrengen og den ældre forfører. Ligeledes optrådte flertydigheden i arbejderpressens forsøg på at politisere Den store Sædelighedssag og inddrage den i periodens bredere medborgerkabsdiskussioner. I disse forsøg benyttede arbejderaviserne på den ene side den homoseksuelle mand som et symbolsk redskab til at kompromittere de privilegerede valgretsbesiddere i Københavns mandlige borgerskab. I forlængelse heraf ekskluderede de ham som en ikke-politisk medborger. På den anden side påpegede visse af avisernes retsplejediskussioner samtidig, at den homoseksuelle mand principielt set var en civil medborger med ret til en retfærdig rettergang. Endda åbnede Aftenbladet muligvis op for en standsning af myndighedernes retsforfølgelse af sex mellem mænd for at sikre denne rettighed.

Denne flertydighed bekræfter umiddelbart Cecilie Bønnelyckes fremhævelse af den ambivalens, der kendetegnede middagsbladenes dækning af Den store Sædelighedssag.⁸⁵ Min analyse udbygger i den forbindelse Bønnelyckes følelseshistoriske studie ved at vise, at ambivalensen ikke bare omfattede modsatrettede følelser af væmmelse, forargelse, frygt og medlidenhed. I arbejderpressens artikler gennemtrængte ambivalensen også selve konstruktionen af

den homoseksuelle mand og hans medborgerposition, sådan som den kom til udtryk i forskellige forsøg på at politisere Den store Sædelighedssag. Således antyder analysen, at ambivalens og flertydighed var et grundlæggende vilkår i arbejderpressens beskæftigelse med Den store Sædelighedssag. Ligesom Bønelyckes studier føjer denne pointe vigtige nuancer til Wilhelm von Rosens og Henning Bechs tanker om, at datidens presse overordnet set konstruerede den homoseksuelle mand som 'det onde'.⁸⁶

Samtidig nuancerer den påviste flertydighed også den eksisterende forskning i arbejderbevægelsens syn på mandlig homoseksualitet i årtierne omkring år 1900. Modsat Jeffrey Weeks', Robert Beachys og Wilhelm von Rosens studier viser min analyse, at arbejderpressens konstruktioner af den homoseksuelle mand ikke var entydigt tolerante eller positive.⁸⁷ I hvert fald ekskluderede arbejderavisernes forsøg på at politisere Den store Sædelighedssag flere gange den homoseksuelle mand fra medborgerskabets politiske rettigheder. I forlængelse heraf indikerer min undersøgelse, at den danske arbejderbevægelse muligvis var et sted, hvor der cirkulerede mange forskellige opfattelser af mandlig homoseksualitet i årtierne omkring århundredskiftet. Der ligger endnu et stort arbejde i at få kortlagt alle disse opfattelser, også på konkrete arbejdspladser og i forskellige arbejderkvarterer. En forfølgelse af disse studier vil samtidig udgøre et vigtigt supplement til de arbejderhistoriske studier, der har sat fokus på kvinder i en arbejderklassekontekst.⁸⁸

Endelig indeholder min analyse en mulig nuancering af Wilhelm von Rosens tanker om, hvorfor Socialdemokratiet talte for en afkriminalisering af sex mellem mænd i mellemkrigstidens straffelovsdiskussioner. Som allerede nævnt, var det von Rosens argument, at Socialdemokratiet støttede en afkriminalisering, fordi partiet tilsluttede sig sexologiens nye tanker om, at sex mellem mænd i udgangspunktet skyldtes en medfødt og abnorm kønsdrift, kaldet homoseksualitet.⁸⁹ I forhold til dette argument antyder analysen, at Københavns arbejderpresse muligvis også formulerede andre begrundelser for en legalisering af sex mellem mænd få årtier tidligere, nemlig under Den store Sædelighedssag. Disse begrundelser fokuserede ikke på homoseksualitetens medfødte karakter, men på ønsket om at sikre alle borgeres civile ret til lighed for straffeloven. Det må blive op til fremtidige studier at udforske, hvorvidt sådanne argumenter også understøttede Socialdemokratiets positive indstilling til afkriminaliseringen af sex mellem mænd i 1920'ernes straffelovsdiskussioner. En afgørelse af dette spørgsmål vil ligeledes kunne yde et vigtigt historisk bidrag til de studier, der har undersøgt homoseksuelles medborgerstatus i 1900- og 2000-tallets moderne samfund.⁹⁰ Min artikel har kun påbegyndt dette arbejde ved at fremhæve den flertydighed, der kendetegnede den københavnske arbejderpresses beskæftigelse med Den store Sædelighedssag.

Noter

1. *Aftenbladet* 23.11.1906.
2. Cecilie Bønnelycke, "De uappetitligste fyre": Om følelsernes rolle i dækningen af Sædelighedsskandalen 1906-1907, s. 81-82, *Temp: Tidsskrift for historie*, nr. 16, 2018, s. 81ff; Wilhelm von Rosen, *Månens kulør: Studier i dansk bøssehistorie, 1628-1912*, Kbh. 1993, s. 719ff.
3. Artiklen præsenterer en række resultater fra min ph.d.-afhandling. Se Niels Nyegaard, *Perverse forbrydere og gode borgere: Homoseksualitet, heteronormativitet og medborgerskab i Københavns offentlighed, 1906-11*, Ph.d.-afhandling, Aarhus 2018.
4. Gro Hagemann, Fagbevegelsen og kvinnene, *Arbejderhistorie*, 1990, s. 113ff; *Kjønn og industrialisering*, Oslo 1994; *Feminisme og historieskrivning: Inntrykk fra en reise*, Oslo 2003; Andrés Brink Pinto, *Med Lenin på byrå: Normer kring klass, genus och sexualitet i den svenska kommunistiska rörelsen 1921-1939*, Ph.d.-afhandling, Södertörn 2008.
5. Anne Brædder, På lige fod med mændene: Kvindebegrebets konstruktion hos kvindelige bryggeriarbejdere 1949-1975, *Arbejderhistorie: Tidsskrift for historie, kultur og politik*, nr. 2, 2010, s. 70ff; Anne Trine Larsen, *En slags mandinder: En analyse af køn og arbejde i Danmark 1950-1989*, SFAH Publikation, nr. 44, 2006; Astrid Elkjær Sørensen, "Vi har fundet os i alt for meget!": *De kvindedominerede fagforeningers og deres medlemmers ligestillingsprojekt 1985-2010*, Ph.d.-afhandling, Aarhus 2016.
6. Robert Beachy, *Gay Berlin: Birthplace of a Modern Identity*, New York 2014, s. 90, 97-98; Jeffrey Weeks, *Coming Out: Homosexual politics in Britain: From the nineteenth century to the present*, London 1977, s. 57-58, 70-71.
7. Beachy, 2014, op.cit., s. 90, 97-98.
8. Wilhelm von Rosen, Denmark 1866-1976: From Sodomy to Modernity, i Jens Rydstrom & Kati Mustola (red.), *Criminally queer: Homosexuality and criminal law in Scandinavia 1842-1999*, Amsterdam 2007, s. 61ff.
9. *Ibids.*, s. 70.
10. Judith Butler, Is kinship always already heterosexual? *differences: A Journal of Feminist Cultural Studies*, nr. 13(1), 2002, s. 14ff; Lisa Duggan, *The twilight of equality: Neoliberalism, cultural politics and the attack on democracy*, Boston 2003; Kenneth Plummer, *Intimate citizenship: Private decisions and public dialogues*, Montréal 2003; Jasbir Puar, *Terrorist assemblages: Homonationalism in queer times*, Durham 2007; Michael Warner, *The trouble with normal*, Minneapolis 1999; Jeffrey Weeks, The sexual citizen, *Theory, Culture & Society*, nr. 15(3), 1998, s. 35ff.
11. Henning Bech, Report from a rotten state: 'Marriage' and 'Homosexuality' in 'Denmark', i Kenneth Plummer (red.), *Modern homosexualities: Fragments of lesbian and gay experience*, New York 1992, s. 134ff; Michael Nebeling Petersen, *Somewhere, over the rainbow: Biopolitisk rekonfiguration af den homoseksuelle figur*, Ph.d.-afhandling, Kbh. 2013; Christel Stormhøj, Queering the family: Critical reflections on stateregulated heteronormativity in the Scandinavian countries, *Lambda Nordica*, nr. 3-4, 2002, s. 38ff.
12. Jette D. Søllinge & Niels Thomsen, *De danske aviser 1634-1989: Bind 2, 1848-1917*, Kbh. 1989, s. 149-156.
13. *Ibid.*, s. 180-183, 202-204. Se også Lissi Ørvad Andersen, Per Jauert, Elsebeth Korsgaard, Frands Mortensen, Kim Redlich, Mogens Schmidt & Keld Vorup Sørensen, *Massekommunikation og offentlighed: En tekstantologi fra massekommunikationens historie i Danmark, 1834-1978*, Aarhus 1980, s. 97-100.
14. Peter Sabroe, *Indre Missions forbrydelser mod vort folk*, Aarhus 1908.
15. von Rosen, 1993, op.cit., s. 763-765.
16. Judith Butler, *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*, New York 1999 (org. 1990); *Bodies that matter: On the discursive limits of 'sex'*, New York 2011 (org. 1993); Michel Foucault, *Viljen til viden: Seksualitetens historie I*, Frederiksberg 1994; Beverley Skeggs, *Formations of class and gender: Becoming respectable*, London 1997.

17. Thomas H. Marshall, *Citizenship and Social Class* [org. 1950], s. 8, i Thomas H. Marshall & Tom Bottomore, *Citizenship and Social Class*, London 1996, s. 8ff.
18. Ruth Lister, *Citizenship: Feminist Perspectives*, 2. udg., Basingstoke 2003; Engin F. Isin & Greg M. Nielen (red.), *Acts of Citizenship*, London 2008.
19. Se også Krista Cowman, Nina J. Koefoed & Åsa Karlsson Sjögren, Introduction, i Krista Cowman, Nina J. Koefoed & Åsa Karlsson Sjögren (red.), *Gender in urban Europe: Sites of political activity and citizenship*, New York 2014, s. 1ff; Nina J. Koefoed, Performing male political citizenship: Local philanthropy as an arena for practicing and negotiating citizenship in late 19th century Denmark, i Krista Cowman, Nina J. Koefoed & Åsa Karlsson Sjögren (red.), 2014, op.cit., s. 162ff.
20. Eyvind Olrik, *Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866*, Kbh. 1902, s. 177, 185; Olrik 1902, op.cit., §§ 177, 185; Eyvind Olrik, *Midlertidig Lov om nogle Ændringer i Straffelovgivningen af 1905*, Kbh. 1905, § 4, stk. 2.
21. Cecilie Bønnelycke, "Storbyens allerlaveste kryb": Den københavnske sædelighedsskandale, 1906-1907, s. 157-163, *Historiske meddelelser om København*, 2016, s. 156ff; Jens Jørgen Dalgsgaard, *Den homoseksuelle sædelighedsskandale i København 1906-07: Studier omkring ændringer i de seksuelle normbegreber set på baggrund af de samfundsmæssige forudsætninger, og med inddragelse af mentalitets- og bevidsthedshistoriske aspekter*, upubliceret kandidat speciale, Aarhus 1984; von Rosen, 1993, op.cit., s. 719ff.
22. Henning Bech, *Når mænd mødes: Homoseksualiteten og de homoseksuelle*, Kbh. 1987, s. 287-288; *Det onde i Danmark*, s. 52, *Dansk sociologi*, 13(3), s. 49ff; von Rosen, 1993, op.cit., s. 720. Se også Michel Foucault, 1994, op.cit.
23. Bønnelycke, 2016, op.cit., s. 174-177; 2018, op.cit., s. 86-94.
24. *Middagsposten* 29.8.1906 [org. kursiv].
25. Se også *Aftenbladet* 24.11.1906; *Middagsposten* 30.8.1906; 3.9.1906.
26. Fx *Middagsposten* 29.8.1906; 30.8.1906; 18.11.1906.
27. *Middagsposten* 18.11.1906.
28. Ibid [org. kursiv].
29. Fx *Aftenbladet* 23.11.1906; *Middagsposten* 15.11.1906; 30.11.1906; *Social-Demokraten* 26.11.1906.
30. *Middagsposten* 15.11.1906; 23.11.1906.
31. *Middagsposten* 23.11.1906.
32. Fx *Aftenbladet* 16.11.1906; 8.12.1906; *Middagsposten* 16.11.1906; 18.11.1906; 26.11.1906; *Social-Demokraten* 16.11.1906.
33. *Aftenbladet* 8.12.1906.
34. Fx *Aftenbladet* 24.11.1906; 24.3.1907; *Middagsposten* 26.11.1906; 27.11.1906; *Social-Demokraten* 22.11.1906
35. *Aftenbladet* 24.3.1907.
36. *Den gennemsete Grundlov af 1866*, §§ 30, 35 (tilgæet d. 31/5 2019 på <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/den-gennemsete-grundlov-af-1866/>). Se også *Junigrundloven af 1849*, §§ 35, 39 (tilgæet d. 31.5.2019 på <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/danmarks-riges-grundlov-af-5-juni-1849-junigrundloven/>).
37. Niels Finn Christiansen, Social- og familierpolitikens rolle i den demokratiske inklusion, s. 39-41, i Anette Borchorst & Drude Dahlerup (red.), *Før og efter stemmeretten: Køn, demokrati og velfærd*, Frederiksberg 2015, s. 39ff; Karin Lützen, *Byen tæmmes: Kernefamilie, sociale reformer og velgørenhed i 1800-tallets København*, Kbh. 1998, s. 43-46.
38. *Fattigloven af 1891* (tilgæet d. 31.5. 2019 på <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/lov-om-alderdomsunderstoettelse-1891/>); *Lov om Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse af 10. April 1874* (tilgæet d. 31.5.2019 på <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/lov-nr-47-af-10-april-1874-om-foranstaltninger-til-at-modarbejde-den-veneriske-smittes-udbre->

delse/); Poul Poulsen, *Lov om Formueforholdet mellem Ægtefæller af 7. April 1899*, Kbh. 1909; *Tyendeloven af 1854* (tilgæet d. 31.5.2019 på <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/tyendeloven-af-10-maj-1854/>). Se også Christiansen, 2015, op.cit., s. 39ff; Anette Faye Jacobsen, *Husbondret: Rettighedskulturer i Danmark 1750-1920*, Kbh. 2008, s. 311ff; Kari Melby, Anu Pylkkänen, Bente Rosenbeck & Christina Carlsson Wetterberg, *Inte ett ord om kärlek: Äktenskap och politik i Norden ca. 1850-1930*, Göteborg 2006, s. 240ff; Merete Bøge Pedersen, *Prostitutionen og grundloven: Regulering af og debat om prostitution i Danmark i perioden ca. 1860-1906*, Kbh. 2007, s. 100ff.

39. Preben Wilhjelm, *Vår retskulturelle arv: Og hvordan vi forvalter den*, Kbh. 1991, s. 9ff.

40. Faye Jacobsen, 2008, op.cit., s. 343ff; Christina Fiig & Birte Siim, Democratisation of Denmark: The inclusion of women in political citizenship, s. 62-68, i Blanca Rodriguez-Ruiz & Ruth Rubio-Marín (red.), *The struggle for female suffrage in Europe: Voting to become citizens*, Leiden 2012, s. 61ff; Jytte Larsen, *Også andre hensyn: Dansk ligestillingshistorie 1849-1915*, Aarhus 2010, s. 107ff.

41. Johannes Faurholdt, *Lov om Umyndighed og Værgemål af 30. Juni 1922: Med dertil hørende Bekendtgørelse og Cirkulærer samt Uddrag af Familieretskommissionens Motiver og Henvisninger til administrative Afgørelse og Domsafgørelser*, Kbh. 1928; Johannes Faurholdt, *Lov om Ægteskabets Retsvirkninger af 18. Marts 1925: Med dertil hørende administrative Bestemmelser samt Henvisninger til Domsafgørelser*, 2. udg., Kbh. 1935; *Lov om Modarbejdelse af offentlig Usædelighed og Venerisk Smitte: Stadfæstet den 30. Marts 1906*, Kbh. 1906; *Lov om offentlig Forsorg af 20. Maj 1933* (tilgæet d. 31.5.2019 på <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-af-lov-om-offentlig-forsorg-vedroerende-saerhjaelp-kommunchjaelp-og-fattighjaelp-20-maj-1933/>); *Medhjælperloven af 1921* (tilgæet d. 31.5.2019 på <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/lov-om-retsforholdet-mellem-husbond-og-medhjaelpere-6-maj-1921/>). Se også Christiansen, 2015, op.cit., s. 39ff; Jacobsen, 2008, op.cit., s. 400ff; Melby, Pylkkänen, Rosenbeck & Wetterberg, 2006, op.cit., s. 183-186; Pedersen, 2007, op.cit., s. 198ff.

42. *Danmarks Riges Grundlov af 1915*, §§ 30-31 (tilgæet d. 31.5.2019 på <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/danmarks-riges-grundlov-af-5-juni-1915/>).

43. Hans Munch-Petersen, *Retsplejelovene af 11. April 1916 med senere Tillægsbestemmelser, Henvisninger og udførligt Sagsregister*, Kbh. 1919.

44. Nana Bisgaard, *Kvindevalgretskampen 1870-1898*, upubliceret kandidatspeciale, Kbh. 1975; Birgit Busch, Den danske kvindesags historie indtil opnåelsen af den politiske valgret, i Ellen Strange Petersen (red.), *Kvinderne og valget*, Kbh. 1965, s. 9ff; Drude Dahlerup, Et selvstændigt kvindparti? Den danske kvindebevægelse efter stemmeretten var vundet, 1903-1918, i Nynne Koch (red.), *Kvindestudier: Seks bidrag*, Kbh. 1977, s. 149ff; Inger Dübeck, *Købekoner og konkurrence: Studier over myndigheds- og erhvervsrettens udvikling med stadigt henblik på kvinders historiske retsstilling*, Kbh. 1978a; Inger Dübeck, Kvinders retlige status i det 19. århundredes privatret, i *Årbog for Kvinderet*, Kbh. 1978b, s. 55ff; Lis Højgaard, *Bidrag til den danske kvindebevægelses historie*, Kbh. 1977.

45. Niels Finn Christiansen, Grundloven, historikerne og det moderne Danmark, *Den jyske Historiker*, nr. 83-84 1999, s. 7ff; Christiansen, 2015, op.cit.; Fiig & Siim, 2012, op.cit.; Henrik Horstbøll, Politisk medborgerskab og Junigrundloven: Den almindelige valgrets begrebshistorie, *Den jyske Historiker*, nr. 83-84 1999, s. 168ff; Jacobsen, 2008, op.cit.; Nina J. Koefoed, Demokrati og medborgerskab: Sociale og kønspolitiske strategier i debatten om den almindelige kommunale valgret, 1886-1908, *Fortid og Nutid*, nr. 4. 2008, s. 251ff; Nina J. Koefoed, Vejen til lige og almindelig valgret, i Anette Bor-

- chorst & Drude Dahlerup (red.), *Før og efter stemmeretten: Køn, demokrati og velfærd*, Frederiksberg 2015, s. 61ff; Jytte Larsen, 2010, op.cit.; Jytte Larsen, Frederik Bajer og gifte kvinder: Om civilstand i dansk ligestillingspolitik, 1849-1915, i Bente Rosenbeck & Hanne Sanders (red.), *Det politiske æktenskapet: 400 års historia om familj och reproduktion*, Lund 2010, s. 141ff; Jytte Larsen, *Også andre hensyn: Dansk ligestillingshistorie, 1915-1953*, Aarhus 2015; Melby, Pylkkänen, Rosenbeck & Wetterberg 2006, op.cit.
46. Fx *Aftenbladet* 20.11.1906; 1.12.1906; 5.12.1906; *Middagsposten* 17.11.1906; 18.11.1906; 19.11.1906; 20.11.1906; 26.11.1906; 1.12.1906; 13.1.1907; *Social-Demokraten* 24.11.1906; 29.11.1906; 1.12.1906; 9.12.1906; 13.1.1907.
47. *Aftenbladet* 1.12.1906; *Middagsposten* 26.11.1906.
48. *Aftenbladet* 1.12.1906.
49. *Middagsposten* 26.11.1906.
50. Ibid.
51. *Middagsposten* 17.11.1906; 18.11.1906; *Social-Demokraten* 29.11.1906; 1.12.1906; 9.12.1906.
52. *Middagsposten* 18.11.1906.
53. Ibid.
54. *Middagsposten* 17.11.1906.
55. Ibid.
56. Thora Esche, *Rejs Dig, mit Folk!* Aarhus 1908. Se også von Rosen, 1993, op.cit., s. 763-765.
57. Sabroe 1908, op.cit., s. 9.
58. Sabroe, 1908, op.cit., s. 6, 11.
59. Sabroe 1908, op.cit., s. 30.
60. Ibid. [org. kursiv].
61. *Den gennemsete Grundlov af 1866*, op.cit., §§ 30; 35. Se også *Junigrundloven af 1849*, op.cit., §§ 35, 39.
62. Olrik, 1902, op.cit., § 177.
63. Lützen, 1998, op.cit., s. 43-46.
64. Koefoed, 2014, op.cit., s. 162-64; Koefoed, 2015, op.cit., s. 31-35.
65. *Middagsposten* 26.11.1906.
66. Sabroe, 1908, op.cit., s. 4-5; *Social-Demokraten* 24.11.1906.
67. Fx *Aftenbladet* 11.12.1906; 28.12.1906; 1.10.1907; *Middagsposten* 24.11.1906; 27.11.1906; 28.11.1906; 16.12.1906; 13.2.1907; *Social-Demokraten* 21.11.1906; 22.11.1906; 23.11.1906; 25.11.1906; 13.2.1907.
68. *Social-Demokraten* 22.11.1906; 23.11.1906; 25.11.1906.
69. *Social-Demokraten* 23.11.1906.
70. *Social-Demokraten* 25.11.1906
71. Ibid.
72. *Lov om Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse af 10. April 1874*, op.cit. Se også Pedersen, 2007, op.cit., s. 100ff.
73. Fx *Aftenbladet* 11.12.1906; 28.12.1906; 1.10.1907; *Middagsposten* 27.11.1906; 28.11.1906; 16.12.1906, 13.2.1907; *Social-Demokraten* 21.11.1906; 22.11.1906; 23.11.1906; 13.2.1907,
74. *Social-Demokraten* 22.11.1906.
75. *Middagsposten* 27.11.1906.
76. *Aftenbladet* 11.12.1906.
77. *Middagsposten* 16.12.1906.
78. *Social-Demokraten* 13.2.1907. Det er uklart, hvor *Social-Demokraten* har tallet 16 fra. Så vidt vides anholdte Wilcke kun 14 mænd i Den store Sædelighedssag, se von Rosen, 1993, op.cit., s. 719ff.
79. *Social-Demokraten* 21.2.1907.

80. Fx *Aftenbladet* 28.12.1906; 3.10.1907; *Middagsposten* 28.11.1906.
81. *Middagsposten* 28.11.1906.
82. *Aftenbladet* 28.12.1906.
83. Ibid.
84. Ibid.
85. Bønnelycke, 2016, op.cit.; Bønnelycke, 2018, op.cit.
86. Bech, 1987, op.cit., s. 287-288; von Rosen, 1993, op.cit., s. 720.
87. Beachy, 2014, op.cit.; von Rosen 2007, op.cit.; Weeks, 1977, op.cit.
88. Brædder 2010, op.cit.; Hagemann, 1990, op.cit.; Hagemann, 1994, op.cit.; Hagemann, 2003, op.cit.; Pinto, 2008, op.cit.; Larsen, 2006, op.cit.; Sørensen 2016, op.cit.
89. von Rosen, 2007, op.cit., s. 70.
90. Bech, 1992, op.cit.; Butler, 2002, op.cit.; Duggan, 2003, op.cit.; Nebeling Petersen, 2013, op.cit.; Plummer, 2003, op.cit.; Puar, 2007, op.cit.; Stormhøj, 2002, op.cit.; Warner, 1999, op.cit.; Weeks, 1998, op.cit.

Abstract

Niels Nyegaard: *The Working-class Newspapers Occupation of the Great Morality Scandal*, 2020:2, pp. 64-88.

In 1906-07, the Great Morality Scandal revealed the existence of a growing male homosexual subculture in Copenhagen. The city's newspapers covered the case with hundreds of articles. Working-class newspapers especially attempted to politicize the scandal by linking it to several of the larger citizenship discussions that permeated Danish society at the beginning of the twentieth century. In these attempts, the working-class newspapers generally constructed the homosexual man as an older libertine from the city's upper classes. They further articulated an ambivalent view of the homosexual man. On the one hand, they constructed the male homosexual as a non-citizen by using him as a symbolic instrument to compromise the moral fitness of the privileged political voters in Copenhagen's male bourgeoisie. On the other hand, working-class newspapers occasionally constructed the homosexual man as a civil citizen entitled to a fair trial. This construction primarily appeared in the working-class newspapers' attempts to link the Great Morality Scandal to wider discussions of the class injustices that allegedly permeated the legal authorities' law enforcement. Through these opposing constructions, Copenhagen's working-class newspapers expressed an ambivalent view on male homosexuality.

Niels Nyegaard ph.d.
ekstern lektor i historie ved Århus Universitet
hisniny@gmail.com